

központba nem jut. Ha oda jutna, s ha az érzet a sejtek állapota volna, akkor egy rendkívül finom görcsővel, vagy a Röntgen-sugarakkal nem fel lehetne-e fedezni a sejteken? ámde ezt képtelenség. mert ott bármi műszerrel mindig csak physiologiai processusokat találunk, s nyomát se a szellemi állapotnak, functionak, — úgy hogy a physiologus tulajdonképen azt se tudja, van-e szellemi élet vagy nincs, mert ő annak soha semmi nyomát, nem képes fölfedezni. Az agyvelő-sejtek munkásságát érzet kíséri, s viszont minden psychikai processussal *párhuzamosan* halad egy physikai processus, — de a kettő nem oka egymásnak. A hajlandóság (dispositio) physiologiai állapot: melynek lelkioldaról az emlékezet felel meg. de a kettő nem egy, mint a hogy a mozgás nem érzet.

Befejezésül azt kérjük a szerzőtől, vajjon teljesen és föltétlenül igaznak tartja-e Locke ama híres mondását, a melyet tanulmánya élére illesztett mottóul: *Nihil est in intellectu, quod non fuit antea in sensu?*

H—i.

* * *

Válasz dr. Serédi P. L. bírálatára.

Hét éve annak, hogy ismertető közleményeimmel a német tudós világot irodalmi viszonyaink, különösen a theologiai és philosophiai irodalom felől időnkint különböző organumokban tájékoztatom. Ez ismertetéseimet jó néven vette, szívesen közölte s regisztrálta a külföld és méltányolta, ha arról tudomást vett, nemzeti és tudományos szempontból egyértelműleg a hazai sajtó.

Ily elismeréssel fogadta azt a hosszabb közleményemet is, mely ez év elején a *Falckenberg*-féle „*Zeitschrift für Philosophie und Philos. Kritik*“ hasábjain megjelent, a melynek tárgyát a hazai bölceleti irodalom történeti fejlődésének rövid rajza képezte, s a melyet ugyane folyóiratban rövid időn egy újabb ismertetés fog követni. Annak megírására az a szomorú tapasztalat készített, hogy a német külföldnek szakirodalma a mi philosophiai irodalmunk felől egészen tájékozatlan, arról eddigelé sehol egy szóval sem referált, s a philosophiai tan- és kézikönyvekben úgy bántak el azzal, mintha az egyáltalában nem is léteznék. Az egyetlen *Überweg*-féle nagyhírű három-kötetes „*Grundriss*“ tesz itt kivételt,

mely újabb kiadásaiban rólunk *egy sorban* szóról-szóra csak annyit tud elmondani: „*In Siebenbürgen hat Beneke's Psychologie und Pädagogik, in Ungarn der Hegelianismus Einfluss gewonnen*“. Örömmel sietek megjegyezni, hogy az újabb kort tárgyaló III-ik kötetnek sajtó alatt levő legújabb (8-ik) kiadásában annak ismert átdolgozója, *Heinze* lipcsei professor *három lapot* szentel a magyar philosophiának, s erre épen a Serédi által hallatlan módon megtámadott idézett közleményem adta meg az impulzust. Fáradásom tehát nem volt hiábavaló. Használtam vele hazai fejlődő philosophiai irodalmunknak ily előkelő német tankönyvből.

Dr. Serédit bánthatta az az egyhangú elismerés, a melyel idézett közleményemet a hazai sajtó 14 kritikája (mely kritikák az én tanulságomra írtak meg!) hibáim és hiányaim föltüntetése mellett is fogadta. Azért ront nekem az „*Athenaeum*“ legújabb számában s vádol azzal, hogy dolgozatom nem eredeti, s hogy azzal a német külföldnek „hamis“ képet nyujtok a mi hazai philosophiai irodalmunk lassú, de biztos fejlődéséről. Pedig mi sem állott tőlem távolabb. Hiszen a németeknek jóakaró tájékoztatása képezte s fogja képezni továbbra is az én feladatomat a külföldi sajtóban. S e tekintetben a jövőben sem fognak eltántorítani az ilyen animosus kritikák, a minő a Serédié, a melyből a legnyilvánvalóbban kéri *a személyes ellenségeskedés*. Ime a bizonyíték:

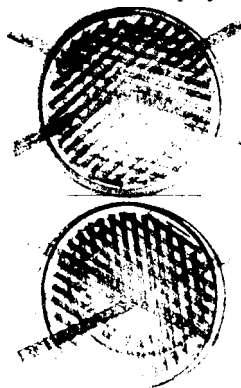
Doctori értekezésének előszavában rólam szóról-szóra ezeket írja: „Végre az egyes rendszereknél használtam a dr. Szláviki Mátyás theologiai és jogakadémiai tanár úrnak ez évben kiadott s a magyar sajtó részéről osztatlan elismerésben részesült Bölcsészettörténetében felsorolt s az ő birtokában levő nagyobb monographiákat s Erdmann egyetemi magyarázatai nyomán készített bő jegyzeteit. Kedves kötelességet vélek teljesíteni, midőn *jóakaró buzdítása- és útbaigazításaiért ez úton is hálás köszönetet mondok*“.

Azonban alig került Pozsonyba, mintha kicserélték volna. Ő tudja, kinek unszolására, egyik ízetlenséget követte el ellenem a másik után. Abból az alkalomból, hogy a vallás- és közoktatásügyi minister úr e nyáron egyik kartársamat Pozsonyba, engemet pedig Szarvasra küldött ki kormányképviselőnek, a „*Nemzeti Iskola*“ június 6-iki számában „A kormány képviselői“ czím alatt közzétett támadásában kétségbevonta azt, hogy egy jogakadémiai vagy theologiai tanár hiányos qualificatiójánál fogva egy érettségi

vizsgának helyes megítélésére képes legyen. E támadásnak, mely tulajdonképen a ministerium általában követett eljárása ellen volt irányozva, érdemére reflectálni itt hely nem lehet, s csak az animosítás igazolására kívánom megjegyezni, hogy rólam többi között szóról-szóra azt írja: Most pedig az Alföld egyik nagy evang. középiskolájába olyan combinált jogi theol. tanár van utólag kiküldve, a ki a maga hivatalában lehet kiváló erő, de kinek magyar érettségi bizonyítványán túl egyetlen számbavehető képesítése az egyik külföldi egyetem, tudjuk, *hogyan osztogatott, itt-hon kegyelemből nostrificált doctori diplomája*“. Ezt mondja rólam, ki a hazai akadémiái studium elvégzése után három évet töltöttem egy előkelő németországi egyetemen, s kinek annyira hálálkodik az ő doctori értekezésében.

E támadásokból láthatja a t. olvasó, hogy itt egy *személyes ellenségemről van szó*, a kivel az irodalmi harcot föl nem vehetem. Ha e kritikát nem ő és más formában írta volna, szívesen adóztam volna az elismeréssel s jóakarólag fogadtam volna útbaigazításait; így azonban arra egy szóval sem reflectálhatok, mert ötet német nyelvű dolgozatom illetékes bírálójának nem tekint-hetem.

Dr. Selávik Mátvás,
eperjesi főiskolai igazgató-tanár.

ATHENAEUM

PHILOSOPHIAI ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI FOLYÓIRAT

✱

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTI

Dr. PAUER IMRE,

OSZTÁLYTITKÁR.

ÖTÖDIK ÉVFOLYAM.

ELSŐ SZÁM.

F 1922/13-140.

BUDAPEST

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1896.